

М 34.673
3

ალ. ფარცხალაძე

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

აჭარის ხალხური სეპეები და სიმღერები

სამუსიკო-ეთნოგრაფიული მასალები
ქართული

№ 258

ალ. შარცხალაძე.

აჭარის ხალხური

სეკუნდები და სიმღერები

სამუსიკო-ეთნოგრაფიულ მასალათა კრებული

დამკვიდრებულია საქართველოს სახელმწ.
კონსერვატორიის კართული შუბიკის კაბინეტის
შიერ.

54643
3
H

აჭარის
სახელმწიფო მემორიალური
ბათონი 1936 წ.

საქართველოს ბიბლიოთეკა

ბიბლიოთეკის
საბიბლიოთეკო
სამსახურის
შეკრების
პროტოკოლი

დღის წესრიგის თაობაზე

შეკრების თარიღი: 1972 წლის
აპრილის 15-დღის
საბუღალტრო

1972
15

რედაქტორი—ი. კათაშაძე.

ყდა—ხ. შუტკინის.

მთავლიტის № 39.

შეკრების № 972.

აჭარის სახელმწიფო გამომცემლობის სტამბა-ლითოგრაფია
ბათუმი.
ლიტვისმბერის ტ. № 22

ავტორისაგან

ხალხური შემოქმედების როლი დიდია „ფორმით ნაციონალური და შინაარსით სოციალისტური კულტურის“ აყვავების საქმეში, ამიტომ არის, რომ მას საბჭოთა კავშირში უდიდესი უპრადღება ემცემა და მისი მეცნიერული კვლევა-ძიება სადღეისო საბრძოლო ამოცანას წარმოადგენს. კერძოდ აქარა მდიდარია ხალხური შემოქმედებით. აქარალებს ჰქონდათ და აქვთ თავისი საკუთარი მუსიკა, ცეკვები და ინსტრუმენტები, მაგრამ იგი წარსულში მივიწყებული და წყვედილი იყო მოკული. მხოლოდ საბჭოთა ხელისუფლების დროს გახდა შესაძლებელი მისი გამომხეურება და განვითარებისათვის სათანადო ნოყიერი პირობების შექმნა.

დღეს აქარული ხალხური სიმღერა, ცეკვა და ინსტრუმენტები დიდ საგანძურს წარმოადგენს ხალხურ სამუსიკო შემოქმედების დარგში. ის საინტერესოა და მნიშვნელოვანია სოციალურ-ეკონომიური, ეთნოგრაფიული და მხატვრული თვალსაზრისით. ის საინტერესოა და მნიშვნელოვანია თავისი ბუნებით: არქიტექტონიკით, მელოდიით, ლინამიკით, პარმონით, პოლიფონიით, ბგერათა წყობით და უმთავრესად კი—თავის განსაკუთრებული და მრავალფეროვანი რიტმით; და, რომ ეს იქნეს ათვისებული, ამისათვის საჭიროა, პირველად ყოვლისა, მათი სათანადო შეგროვება, ფიქსაცია და მოვლა-პატრონობა.

ამ დარგში, აქარი ს სინამდვილეში ეს სამუსიკო-ეთნოგრაფიულ მასალათა პირველი კრებულია და შეიცავს მხოლოდ 15 დამასახათებელ ხალხურ ცეკვასა და სიმღერას, იმ მიზნით, რომ ისინი, როგორც დასაწყისი, საფუძვლად დაედოს შემდგომი განვითარების საქმეს. ჩვენ ჯერ არ მოგვეპოვება აქარულ ხალხურ შემოქმედებაზე აგებული ნაწარმოები (ოპერა, სიმფონია, ბალეტი, სუიტა და სხ.), მაგრამ ჩვენ ის უნდა გვექნეს და გვექნება კიდევ!

აღნიშნული 15 ცეკვა და სიმღერა ადგილზე ჩაეწერეთ ფონოგრაფის საშუალებით საუკეთესო შემსრულებლების (უმთავრესად მოხუცების: ასლან აბაშიძის, ასლან ხალვაშის, ედეკემ სურმანიძის—, ქოჩახელი—ს და სხ.) მონაწილეობით. ფონოგრაფის ფირფიტებიდან გადავიტანეთ ნოტებზე და ამ სახით მათი სიზუსტე ერთხელ კიდევ ადგილზევე იქნა შემოწმებული.

დაბოლოს უნდა აღვნიშნოთ, რომ ეს კრებული ჩვენი გულწრფელი მცირედი საჩუქარია, მიძღვნილი თავისუფალ აქარისადმი მის 15 წლისთავზე და ვიმედოვნებთ, რომ ის იქნება საწინდარი ჩვენში ნამდვილი და ჯანსაღი „ფორმით ნაციონალური და შინაარსით სოციალისტური“ სამუსიკო ხელოვნების განვითარების საქმეში.

კომპოზ. ალ. ფარცხალაძე.

№ 1

ძველი ყალსარმა

ჩაჩხილია ბ. ხვადაბნა (ხელის ჩაიონი) 1984 წ.
შეზღუდულია ჩაიონი მხოლოდ ედუკაციურ სფეროში
ნაიბი-კომპოზიტორის მიერ.

საშუალო სიჩქარით.

ჭიბონი

მ მ მ მ

6/8

The musical score is written for a string quartet (Violin I, Violin II, Viola, and Cello/Double Bass). It features a 6/8 time signature and a key signature of two flats (B-flat and E-flat). The score is divided into five systems, each with two staves. The notation includes various rhythmic values such as eighth and sixteenth notes, rests, and slurs. There are also some performance markings like accents and phrasing slurs. The piece begins with a double bar line and a key signature change.

ՍԵՆՏՅԱԿՆԵՐ

Ստեփան Բաղդասարյանի
Ստեփանյանի կողմից
Ստեփանյանի կողմից

The musical score is arranged in five systems, each consisting of a vocal line (Soprano, Alto, Tenor, Bass) and a piano accompaniment. The key signature is three flats (B-flat, E-flat, A-flat), and the time signature is 3/4. The score features various musical notations including eighth and sixteenth notes, rests, and dynamic markings. A double bar line is present at the beginning of the second measure in each system. The piano part includes a prominent eighth-note accompaniment pattern.

ჩაჩხაია ს. ხასიაზი (ხელნაწილი) 1934 წ.
შატერაძის კომპოზიციის მიხედვით სტრუქტურის
მიხედვით „ქიანხელა“-ს მიხედვით.

საშუალო სიჩქარით.

64 6 6 6 6 6 6

7 3 7 3 0

12/8

12/8

12/8

The musical score is written for a piano and consists of five systems. Each system contains two staves: a treble clef staff for the right hand and a bass clef staff for the left hand. The key signature is two sharps (F# and C#), and the time signature is 12/8. The first system includes a tempo marking 'საშუალო სიჩქარით.' and a dynamic marking 'mf'. The score features a variety of rhythmic patterns, including eighth and sixteenth notes, and rests. The piece concludes with a double bar line.

S.
A.
P.

S.
A.
P.

S.
A.
P.

S.
A.
P.

S.
A.
P.

S.
A.
P.

S.
A.
P.

D. C. al Fine

Fine

აჩუჩავა ბ. ხახაბიძე (სულხორბაძის) 1984 წ.
მეტრულულია ჯაბონი მისე ედგემ სუანა-
ნობის — კომპოზიტორი — ს. შაბი.

სიშველო სიჭკარიო.

The image shows a musical score for piano, consisting of six systems of staves. Each system includes a right-hand (RH) and left-hand (LH) part. The key signature is two sharps (F# and C#), and the time signature is 3/4. The score features a variety of rhythmic patterns, including eighth and sixteenth notes, and rests. The first four systems show a steady, rhythmic accompaniment in the LH and a melodic line in the RH. The fifth system includes a 'tr' (trill) marking and a 'Fine' marking. The sixth system is marked 'Coda' and features a more complex melodic line in the RH and a rhythmic accompaniment in the LH. The score concludes with a double bar line and repeat signs.

Далее al Fine e Coda

ჩაწილია ხ. ხიხიაშვილი (ბელის ბაიანი) 1984 წ.
პირველი და მეორე ნაწილები ედგენ სურამ-
ხინი—კონახელა-ს შავი.

საშვილო სიმფონიო.

პიანო

12/8

პიანო

12/8

პიანო

პიანო

პიანო

პიანო

შენიშვნა: მხარე სრულდება მხოლოდ პიანოზე—უდალოდ.

ქართული ფერხული - აპარული ვარიანტი.

ჩაქვილია ს. ხესაძენი (სულის ბაიანი) 1934 წ.
 შეზღუდულია ჯაბონი მისი ედემ სუნა-
 ნიძის - ქობახელა-ს მიერ.

ცეიტალ-

ჯიბონი

პეპე

№ 6

ძველი ხორანი

ჩაჩხავია ხ. ხმადაბლა (სულის ჩაიბნი) 1984 წ.
პერბრუკუნულია ჯაბონა ზხოვრ ედგემ სურმა-
ნიძის „კომპოზიტორ“-ს შერ.

ოცხლიდ.

ჰობანი

ს ს ს ს

ს ს ს ს

ს ს ს ს

ს ს ს ს

ს ს ს ს

ს ს ს ს

ახალი ხორონი

ჩაჩხელია ს. ხოსბინი (სულთს ბაიონი) 1934 წ.
შეჩულებულია ჭიბინა მისივე ედემს სურმა-
ნდის - „ქოჩახელა“-ს შავი.

ოცნობილი

ჭიბინი

რეკორდი

Musical score for piano, consisting of five systems of staves. Each system has a treble clef staff and a bass clef staff. The music is in 5/8 time and a key signature of three flats (B-flat, E-flat, A-flat). The score includes various musical notations such as notes, rests, slurs, and dynamic markings. The piece concludes with a double bar line and a final chord in the bass staff.

ჩაჭილია სფ. ლუკაში (ქობულაის რაიონი),
შეზღუდულია ჩონგუბზე არიფ ანანისის შიხ.

ცაბად.

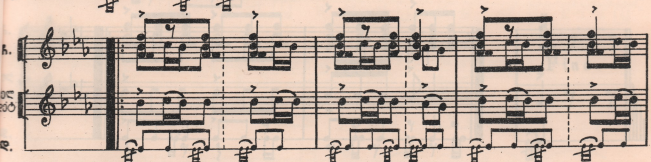
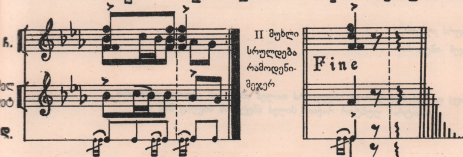
ნანგური

მელოდის
დეტალიზაცია

დოღო

I მუხლი სრულდება რამოდენიმეჯერ

II მუხლი
სრულდება
რამოდენი-
მეჯერ

Fine

შენიშვნა: დოღზე მარცხენა ხელით სრულდება ფორმლიგისებურად (ფორმლი-
გი წინ უძღვის მარჯვენა ხელის მთავარ რიტმულ პარტიას)

ჩაჩხილა სიმ. ლუღამი (ქიქოძის ჩაინა),
შხრეღუღია ჩინგებზე არიუ ანანისის შურ.

საკმა სიჭკარიუ.

ნონგური

მელოდის
დებალიზაცია

მ. მ. მ.

მ. მ. მ.

I მუხლი სრულდება რამოდენიმეჯერ

მ. მ. მ.

Fine.

II მუხლი სრულდება
რამოდენიმეჯერ

შენიშვნა: დოლზე მარცხენა ხელით სრულდება ფორმალისტებურად (ფორმალ-
გი წინ უბღვის მარჯვენა ხელის მთავარ რიტმულ პარტიას)

ქუთთული ყოლსარმა

ქუთთულის ცეკვა—მუსტო დუშოლის სულ-მით, მუზნას უბიკან—დემურ დავრიშვილი.

სკამო სინქაით.

მუსიკის მხარე

1.

3.

4.

5.

შენიშვნა: მესრულების დროს მუზურნე თავი-სებურად ალაგებს ტაქტებს, რა თქმა უნ-

და ფორმის ვარეზე. უმეტეს წილად ტაქტები ერთმინის სცვლის: 1,2,3,4,5 დ ს.

2 ქურთო ქალის სუნა დახუჯა დუზოდლის ხელმძღვანელობით.

ქობულაის რაიონი.
ზურაბის უბანის დეფურ დავითიშვილი.

სუნა

პ. ს. პ. 0

პ. ს. პ.

Fine 937

ქ უ რ თ ბ ა რ ი
(ქართული ვარიანტი)

დობულუძის რაიონი.
პრინს უბანს დეფურ დავრიშვილი.

ცემიტად.

ფუნა

დოლი

მ. ა. შ.

Fine

ხ ა ს ა ნ ბ ე გ უ რ ი

შპირუბულია სოფ. ხახაძინი (სულის რაიონი)
კომპოზიტორის შიკ: ხალვაში მოლი (ბილა ხუა), ჯიანი
დელი ალა, გახაძე ახმედ, გორგაძე ხაშვი,
ხალვაში ენკერ, გახაძე შარალი და სხ.)

საშუალო სიჩქარით.

I ს

ქა! უ! ვო რე - რა რე - რა, დე - ლი ვო - დე - ლი ვო - დე - ლა.

II ს

ქა ————— ვო - დე - ლა.

ოვ - დე - ლა, დე - ლა დე - ლი ვო - დე - ლი ვო - დე - ლა, ოვ - დე - ლა, დე - ლა.

დე — ლა, დე - ლა, ქა ————— ვო - დე - ლა, დე — ლა, დე - ლა.

დე - ლი ვო - დე - ლი ვო - დე - ლა, ნა - ნი - ნა, დე - ლი ვო - დე - ლი ვო - დე - ლა.

დე - ლი ვო - დე - ლი ვო - დე - ლი ვო - დე - ლი - ა.

დე - ლი ვო - დე - ლი ვო - დე - ლა, ნა - ნი - ნა, დე - ლი ვო - დე - ლი ვო - დე - ლა.

ა - ნა დე - ლა ნა - ნი - ნა - ნა, დე - ლი ვო - დე - ლი ვო - დე - ლა, დე - ლი - ა, ნა - ნი - ნა დე!

ქა!

II ვარიანტი

მასპინძელი

(მასპინძელი)

ჩაჩხაია ხ. ხისამიანი (სულის რაინდი) 1984 წ.

სამუილო სინჯარო.

I ხმა

დამწყები ჰე! ვრი - და მას - პინ-ბელ - სა და დე - ლი ვო - დე-ლი - ა - და

II ხმა

330ა

დამწყები

1. რე - შო მი - ა, ა - შა შა - ლე, ნუ გვა-წვა-ლებ დი - ა (დე) და
 2. ჭრე-ლი ხა-რის თვა-რი - ე - ლი, სულ-რის და-რ-ნა ცა-რი - ე-ლი ჰე! ვრი - და
 3. ვრ - თი თუ-თი თუ-თუ - ნი - და, შუმ - წვა-რი დი - დი ვო - რი

330ა

მას - პინ - ბელ-სა და, დე - ლი ვო - დე - ლი - ა - სას, ჰე!

სრულდება რამოდენიმეჯერ

დამწყები

ჰე - რი და ი - ა - ლა, ჰეი და!

დე - ლი ვო - დე ლი ვო - დე-ლა

ჰე! თუ დე-ლა

330ა

თა - რი და ა - ლა ვო - ი!

სრულდება რამოდენიმეჯერ

Fine

ჰე! ჰე!

ტექსტი დამოკიდებულია მოქმედის მკერამეტსელოზზე.

ეს ნაშრომები წარმოადგენს სასკოლო მეთოდურ მასალას და მისი გამოყენებისას უნდა იქნას გათვალისწინებული, რომ ისინი არ არის განკუთვნილი მასწავლებლისთვის და მისი გამოყენებისას უნდა იქნას გათვალისწინებული მასწავლებლის მეთოდური მასალის გამოყენებისას.

შესრულებულია სოფ. ხობიძინში (ბუღოს რაიონი)
 კომპოზიტორის მიერ: ხალვაში ბოლი (ბოლი მუც), ჯიანი
 დელი ალა, განაიძე ახმედ, ვირცაძე ხაშიშ,
 ხალვაში ეხკერ, განაიძე შირალი და სხ.

საშუალო სიჩქარით

I ხმა

ვო — სა, ვოვ - ვე - ლა ვე-ლა ვე-ლი ვო - ვე-ლი ვო - ვე-ლა.

II ხმა

ჰო!

ვე — ლა.

II ვარიანტი

ვე-ლი ვო - ვე-ლი ვო - ვე-ლა

ვე — ლა.

ნა - ნი - ნა ვა! ა - შა ლამ - ვე - ლო ლა - შე - თი ნე გა თენ - ვე - ში შა - ლე - თი.

ნა — ნა, ჰა!

ჰა!

ვე - ლი ვო - ვე - ლი ვო - ვე - ლა. ნა - ნი - ნა - თი ვა ჰო!

ნა — ნა,

ვე — ლა ჰო!

ს ა რ ჩ ე ვ ი

	33
1. ძველი უოლსარმა	636კა 5
2. ახალი უოლსარმა	" 7
3. უარბაზი	" 9
4. თაძნარა	" 11
5. ქურთბარი	" 12
6. ძველი სორონი	" 13
7. ახალი სორონი	" 14
8. აჭარული (ქაბულეთური) სორონი	" 15
9. აჭარული (ქაბულეთური) უოლსარმა	" 16
10. ქურთული უოლსარმა	" 17
11. ქურთული დისეირძე	" 18
12. ქურთების ქურთბარი	" 19
13. ხასანბეგური	სიმღერა 20
14. მასნინძელი	" 21
15. ძველი ვოსა	" 22

ფასი 12. 856.

Ал. ПАРЦХАЛАДЗЕ

**НАРОДНЫЕ
ПЛЯСКИ и ПЕСНИ
АДЖАРИИ**

Госиздат Аджарии
Багум.
1936